

Загальна соціологія. Частина 1. Соціологія в структурі сучасного знання. Становлення та розвиток соціології

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	С - соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність	С5 Соціологія
Освітня програма	Врегулювання конфліктів та медіація
Статус дисципліни	Нормативна
Форма навчання	Заочна
Рік підготовки, семестр	1 курс, 1 семестр
Обсяг дисципліни	3 кред. ЄКТС/90 годин: лекції – 4 год., семінарські – 2 год., самостійна робота – 84 год.
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Залік, МКР, реферат
Розклад занять	http://roz.kpi.ua/
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор і практичні: доцент, кандидат філософських наук, доцент, Піголенко Ігор Вікторович, e-mail: pigolenko@gmail.com
Розміщення курсу	Посилання на дистанційний ресурс Moodle: https://do.ipu.kpi.ua/course/view.php?id=2036

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Мета навчальної дисципліни - формування знання про предмет, структуру, понятійний апарат соціології, опанування соціологічними знаннями про сучасне суспільство та соціальні зміни, що в ньому відбуваються.

Предметом вивчення дисципліни є основні поняття соціології, її об'єкт та предмет, структура, функції, роль у сучасному суспільстві, а також становлення, розвиток і функціонування соціальних спільнот і форм їх самоорганізації: соціальних систем, соціальних структур та інститутів.

Сформовані результати навчання сприятимуть становленню у професійній діяльності та самореалізації майбутнього фахівця. Теоретичний зміст предметної області: соціальні відносини та взаємодія; особистість, соціальні групи та спільноти; соціальні інститути; соціальні структури та нерівності; соціальні зміни та їх вплив; соціальні проблеми в соціумі, як на національному, так і глобальному рівнях.

Поєднання теоретичного та емпіричного соціологічного знання дозволяє створити системне бачення закономірностей та тенденцій соціальних процесів, прогнозувати розвиток на майбутнє. В той же час, для кожного, хто вивчає соціологію, стає можливим сприймати і аналізувати її специфіку в порівнянні з іншими галузями суспільствознавства.

Систематизовані знання про суспільство передбачають розуміння його як складної системи в якій всі структурні елементи, сфери, інститути, механізми функціонують та розвиваються на основі постійної взаємодії. Саме такий підхід надає можливості орієнтуватись у вирішенні поточних соціальних проблем,

аналізувати складні суспільні явища. Це є основою поглиблення професійної підготовки та вироблення навичок наукового бачення світу.

Комунікація з викладачем можлива і заохочуватиметься на навчальних заняттях, а також в межах консультацій з викладачем, які проводяться за графіком, доступним на сайті кафедри.

Компетентності, які набуваються під час вивчення дисципліни:

Загальні компетентності:

- здатність бути критичним і самокритичним (ЗК 04);
- здатність діяти соціально відповідально та свідомо (ЗК 06);
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 08);
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК 12);

Фахові компетентності:

- здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології (ФК 01);
- здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій (ФК 02);
- здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому (ФК 03).

Програмні результати навчання:

- використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності (РН 01);
- розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми (РН 02);
- застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі (РН 03);
- пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач (РН 04).

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Пререквізити: ЗО 13 Вступ до соціологічної професії ЗО 14 Історія соціології

Постреквізити: ЗО18 Соціологія модерну та модернізації ЗО 19 Соціологія економіки та підприємництва ПО 05 Соціологія громадської думки та мас-медіа ПО 06 Соціологія особистості, освіти та культури ПО 08 Соціологічні дослідження соціальних структур ПО 09 Соціологія організацій, управління та трудових конфліктів ПО 10 Соціальна ідентичність та конфлікти в модерному соціумі ПО 18 Виробнича практика ПО 19 Переддипломна практика ПО 20 Підготовка кваліфікаційної роботи

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Протосоціологічне знання: історичні контексти макросоціологічного підходу.

Тема 2. Соціологічне знання та погляди щодо розвитку соціології в працях класиків соціологічної думки.

Тема 3. Історія становлення та розвитку західної соціології: головні напрями та соціологічні школи XIX-XX ст.

Тема 4. Розвиток соціологічної думки в Україні: від протосоціології до сучасності.

Тема 5. Соціологічне дослідження як вид соціально-наукового пізнання.

Тема 6. Програма соціологічного дослідження.

Тема 7. Анкета соціологічного дослідження: формулювання питань.

Тема 8. Аналіз даних соціологічного дослідження

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з літературою.

4.1. Базова література

1. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціологія. Загальний курс : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Каравела, 2022. 407 с.
2. Соціологія : підручник для студентів вищих навчальних закладів / В.І. Волович та ін. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 808 с.
3. Соціологія: теорії середнього рівня: навчальний посібник / за наук. ред. Ю. Ф. Пачковського. Київ : 2020. 356 с.
4. Спеціальні та галузеві соціології : навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти / Климаська Л.Д. та ін. Львів : Видавництво "Новий Світ-2000", 2024. 421 с.
5. Штомпка П. Соціологія: аналіз суспільства / переклад Галини Теодорович. Львів : Колір ПРО, 2020. 799 с.

4.2. Допоміжна література:

1. Дембіцький С.С. Розробка соціологічних тестів: методологія і практики її застосування : монографія. Київ : Інститут соціології НАН України, 2019. 303 с.
2. Історико-теоретичний аналіз дослідницьких програм в соціології : монографія / Ворона В. та ін. Київ : Інститут соціології Національної академії наук України, 2022. 248 с.
3. Литвин А.П., Яковенко А.К. Соціологія : навчальний посібник. Видавництво "Новий Світ-2000", 2019. – 365 с.
4. Лукашевич М.П., Туленков М.В., Яковенко Ю.І. Соціологія. Основи загальної, спеціальних і галузевих теорій : підручник для студентів закладів вищої освіти. Київ : Видавництво "Каравела", 2022. 543 с.
5. Лупан І.В. Вибіркові обстеження у психології, соціології та педагогіці : навчальний посібник. Кропивницький : В.Ф. Лисенко, 2019. 191 с.
6. Негрей М., Гнот Т. Аналітика 3 R : навчальний посібник. Київ : Ямчинський О.В., 2020. 236 с.
7. Пиголенко, І. В. Забезпечення якості польового етапу дослідження при проведенні соціологічних опитувань. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право : збірник наукових праць.* 2021. № 2 (50). С. 22-27.
8. Сидоров М.В.-С. Математика для соціологів : навчальний посібник. Київ : Каравела, 2019. 420 с.
9. Соціологія : підручник для студентів вищих закладів освіти / за редакцією В.М. Пічі. Львів : Новий світ-2000, 2019. 296 с.
10. Соціологія мови : інформаційно-аналітичний та навчально-практичний словник-довідник (терміни, поняття, визначення, есе) / за редакцією В.М. Пічі. Львів : Видавництво "Новий Світ-2000", 2021. 199 с.
11. Соціологія. Терміни і поняття : навчальний енциклопедичний словник-довідник для студентів, аспірантів, докторів, науковців та викладачів вищих навчальних закладів освіти України, для усіх, хто цікавиться соціологічною наукою / Піча В.М. та ін. Львів : Новий світ-2000, 2019. 657 с.
12. Соціологія: навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання, що вивчають «Соціологію» / О. В. Горпинич та ін. Київ : ДУТ, 2019. 235 с.

13. Туленков М.В. Теорія систем і системний аналіз у соціології : підручник. Київ : Каравела, 2020. 595 с.
14. Українське суспільство в умовах війни. Рік 2023: Колективна монографія / С. Дембіцький, О. Злобіна, Н. Костенко та ін. Київ: Інститут соціології НАН України, 2023. 343 с.
15. Фурман А.В., Біскуп В.С., Морщакова О.С. Загальна соціологія : хрестоматія. Київ : Видавництво Ліра-К, 2019. 353 с.
16. Яковлев М. В., Дубас, М. О., Купка, О. В. Цифрова соціологія та постінформаційне суспільство: методологічні виклики й дослідницькі перспективи. Габітус. 2023. №55. 33-38.
17. The Sociology Book: Big Ideas Simply. Explained Dorling Kindersley, 2015. 352 с.

4.3. Інформаційні ресурси

1. <http://www.sociology.kpi.ua/literature> - кафедра соціології КПІ ім.Ігоря Сікорського
2. <http://www.socio-journal.kpi.kiev.ua/> - Вісник КПІ ім. Ігоря Сікорського. Соціологія. Політологія. Право.
3. <http://i-soc.com.ua/journal/content.php> – Социология: теория, методы, маркетинг.
4. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
5. <https://prometheus.org.ua/> – Онлайн-курси України та світу.
6. <http://www.sociology.kpi.ua/literature> - Література на сайті кафедри соціології.
7. <http://www.sau.kiev.ua/literature.html> - Соціологічна асоціація України
8. <http://i-soc.kiev.ua> - Інститут соціології НАН України

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

5.1 Заочна форма

Лекційні заняття

N з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань
1	<p>Лекція 1. Протосоціологічне знання: історичні контексти макросоціологічного підходу</p> <p>Основні питання: Логіка виникнення соціології. Розвиток поглядів на суспільство і людину. Соціальна філософія як попередниця соціології. Зміна уявлень про можливості вивчення суспільства і людини в добу Нового часу. Поняття соціології. Основні підходи до розуміння суспільства: мікро-, мезо-, макро- і мегарівні дослідження соціумів. Соціологія як наука про соціальні спільноти. Українські спільноти-громади. Розуміння соціології як громадознавства в українській соціогуманітарній науці. Типи соціальних спільнот та відмінності між ними. Людство як мегаспільнота. Зростання суб'єктності соціальних спільнот. Соціальні інститути як механізми самоорганізації спільного життя людей та їхні різновиди. Функції соціальних інститутів та їхнє місце в житті суспільства. Соціальні інститути сучасного суспільства, специфіка їхнього розвитку в Україні. Об'єкт і предмет соціології. Предметне поле соціології доби глобалізації. Структура соціологічного знання: загальна соціологічна теорія; спеціальні та галузеві соціологічні теорії; методологія і методика проведення соціологічних досліджень. Функції соціології та її роль у житті суспільства. Значення соціології у підготовці молодих фахівців різного профілю у системі вищої освіти. Місце соціології у системі наук. Соціологія як генералізуюча наука. Специфіка соціології за об'єктом і предметом дослідження. Зростання ролі соціології в сучасних умовах.</p>
2	<p>Тема 2. Соціологічне знання та погляди щодо розвитку соціології в працях класиків соціологічної думки</p> <p>Спенсер як продовжувач позитивістської лінії у соціології. Ідея соціальної еволюції. Соціальна політика. Соціологія Е. Дюркгайма та її суперечливий характер. Причинний і функціональний аналіз. Поняття норми і патології. Соціальні факти. Колективні уявлення. Соціологізм Е. Дюркгайма. Соціальна солідарність та аномія. Е. Дюркгайм про самогубство як соціальне явище та його причини. Концепція релігії та моралі. Роль Е.Дюркгайма в історії соціологічної думки. Антипозитивістський напрям у класичній</p>

	соціології. Соціологія М. Вебера. Поняття соціальної дії та її основні типи. Суб'єкт соціальної дії. Принцип зростаючої раціональності. Принцип віднесення до цінностей. Принцип свободи від оцінювальних суджень. Соціологія політики. Місце М. Вебера в історії соціології та в розвитку гуманістичної і формальної соціології. Німецька формальна соціологія. Соціологічне вчення Г. Зіммеля. Соціації та їх різновиди. Негативні наслідки соціації, яка зростає. Проблема відчуження. Соціологія Ф. Тьонніса та його вчення про спільноти і спілки. Загальна характеристика класичної соціології.
--	---

Семінарські (практичні) заняття

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань
1	Тема 1. Програма соціологічного дослідження. <ol style="list-style-type: none"> 1. Підготовка до проведення соціологічного дослідження та його етапи 2. Програма соціологічного дослідження: вимоги до розробки 3. Основні складники теоретико-методологічної частини програми. 4. Процедурно-методичний компонент програми соціологічного дослідження.

6. Самостійна робота студента

Самостійна робота здобувача включає:

підготовка до аудиторних занять – 64 год;

підготовка до модульної контрольної роботи – 4 год;

підготовка реферату – 10 год.

підготовка до заліку – 6 год.

Загалом – 84 год.

Тема 1. Протосоціологічне знання: історичні контексти макросоціологічного підходу

Які історичні умови і теоретичні передумови сприяли розвитку соціологічної науки? Чому і коли виникає соціологія як галузь наукового знання? У чому відмінність соціології від інших суспільних наук? Чому і коли виникає соціологія як самостійна наука? У чому полягає специфіка визначення об'єкту соціології, виходячи з різноманіття теоретичних парадигм? Поняття “соціальне” і його роль в соціологічному пізнанні? Чому соціологію називають міждисциплінарною наукою? Яку роль в суспільному розвитку відіграє соціологія?

Тема 2. Соціологічне знання та погляди щодо розвитку соціології в працях класиків соціологічної думки

Які соціологічні переконання Г.Спенсера, Е.Дюркгейма? Ф.Тьонніс вважав, що з часом спільноти поступляться місцем раціоналізованому суспільству. Чи мав він рацію? Як визначає М.Вебер соціальну дію? Чому не будь яка людська дія є соціальною? Вам, очевидно, відоме твердження М.Вебера про зростаючу раціональність у розвитку суспільства. Прокоментуйте чотири типи соціальної дії у вченні М.Вебера та сучасний стан суспільства з позиції ідеї раціональності. Хто є автором вислову всезагальний консенсус? Що означає вислів „homo duplex” і кому із соціологів він належить? В чому основні принципи позитивізму і неопозитивізма? Яка роль О.Конта у виникненні соціології як науки?

Тема 3. Історія становлення та розвитку західної соціології: головні напрями та соціологічні школи XIX-XX ст.

До якого напрямку в соціології належить французький соціолог Ж. А. де Гобіно? Хто започатковує географічний напрям у соціології? Кому належить вислів "суспільно-економічна формація"? Які течії входять до соціологічного психологізму? Назвіть основні положення соціального дарвінізму. Перелічіть основні положення концепцій географічного напрямку в соціології. Назвіть основні положення концепцій расово-антропологічної школи в соціології. Намалюйте схему будови суспільства згідно з ученням К. Маркса. Розкрийте суть психологічного еволюціонізму.

Охарактеризуйте основні положення психології натовпу Г. Лебона. Які течії, школи і напрями існують в сучасній західній соціології? Назвіть прізвища соціологів, які представляють структурний функціоналізм. Назвіть прізвища соціологів – представників конфліктологічної парадигми в соціології. Назвіть прізвища соціологів, що належать до символічного інтеракціонізму. Назвіть прізвища соціологів, які розробляли феноменологічну соціологію. Які три основні школи репрезентують західну емпіричну соціологію Другої половини ХХ ст.? Яку назву має соціологічне вчення П. Сорокіна?

Тема 4. Розвиток соціологічної думки в Україні: від протосоціології то сучасності

Перелічіть праці видатних українських мислителів, які належать до витоків нашої протосоціології. Коли був заснований женевський гурток українських учених – передвісників вітчизняної соціології? Хто входив до його складу? Який метод дослідження соціальних явищ виробив М. Грушевський (подайте його назву)? Назвіть прізвища українських економістів, у працях яких містилася соціологічна тематика. У якому році М. Грушевський повертається з еміграції в Україну? Коли і ким був заснований Український інститут громадознавства у Празі? До якого року існував цей інститут?

Охарактеризуйте основні тенденції розвитку соціології у майбутньому (за працею Е.Гідденса). Дайте коротку характеристику праць українських соціологів, які входили до женевського гуртка у 80-х роках ХІХ ст. Дайте загальну характеристику соціологічних аспектів праць українських філософів ХІХ – початку ХХ ст. Розкрийте основний зміст положень історико-соціологічного методу М.Грушевського. Назвіть основні напрями діяльності Українського соціологічного інституту в еміграції. Стан сучасної соціології в системі соціогуманітарного знання. Напрями, що переважають в дослідженнях українських соціологів. Соціологічна асоціація України та її роль у розвитку соціології. Видатні українські соціологи та їх вплив на розвиток вітчизняної соціологічної думки.

Тема 5. Соціологічне дослідження як вид соціально-наукового пізнання

Що означає термін "метод"? Перелічіть основні методи соціологічних досліджень. Хто був автором першого зафіксованого в літературі експерименту? У чому цей експеримент полягав? Що таке: а) стратегічний план; б) робочий план соціологічного дослідження?

Тема 6. Програма соціологічного дослідження

Назвіть основні етапи проведення соціологічних досліджень. Що таке "проблема"? Дайте визначення цього поняття. Намалюйте у вигляді схеми структуру програми соціологічного дослідження. Що таке "гіпотеза" в соціології? Які види гіпотез Ви знаєте? Розшифруйте вираз "інтерпретація понять". Де і коли вживається ця процедура? Наведіть приклад проблемної ситуації на виробництві, яка може дати поштовх до соціологічного дослідження. Методологічна частина програми соціологічного дослідження містить у собі певні складові. Намалюйте схему структури цієї частини програми і розкрийте на прикладі зміст її складників. Здійсніть інтерпретацію поняття "молодіжні проблеми". Які правила існують у соціології для переведення проблемної ситуації у проблему соціологічного дослідження? Наведіть приклад із виробничої сфери життєдіяльності людей. Назвіть основні функції програми соціологічного дослідження, розкрийте їхній зміст і взаємозв'язок на конкретному прикладі. Сформулюйте проблему, мету і завдання соціологічного дослідження молодіжної злочинності та її основних причин. Сформулюйте гіпотезу-підставу і гіпотези-наслідки причин зростання злочинності серед молоді та підлітків. Сформулюйте гіпотези соціологічного дослідження причин плинності кадрів на промисловому підприємстві.

Тема 7. Анкета соціологічного дослідження: формулювання питань

Види і профілактика помилок, зв'язаних з порушенням логічної структури питання (ефект навіювання, невідповідність інформованості респондента, тенденційні питання, неадекватність позначення адресата). Проблеми, що виникають при проведенні опитування (проблема „тих, що не відповіли”, проблема нещирості респондентів, проблема «неякісності поля», етичні проблеми).

Тема 8. Аналіз даних соціологічного дослідження

Знайдіть у відкритих джерелах набір даних мінімум на 400 респондентів з такими змінними: вік, стать, рівень доходу або освіти, додаткова змінна (наприклад, екологічна обізнаність, участь у громадській діяльності тощо). Проведіть описовий аналіз даних.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідуваність і виконання завдань

Для студентів, які бажають продемонструвати відмінні результати навчання, необхідним є активна робота на лекційних заняттях, однак відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно.

Від студентів буде вимагатись активна участь на семінарських заняттях. Рейтинг студента значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на семінарських (семінарських) заняттях. Кожне пропущене практичне заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг студента з дисципліни. Немає конкретної кількості пропущених семінарських занять, які потребуватимуть самостійного опрацювання студентом відповідних тем (виконання завдань) і додаткового спілкування з цього приводу з викладачем. Разом з тим, студент, який пропустив практичні заняття, може отримати низький рейтинг, який не дозволить допустити такого студента до заліку (у разі 2 не атестацій). В такому разі теми з пропущених семінарських занять мають бути обов'язково вивчені, а практичні завдання виконані студентом. Контроль знань (розуміння) студента пропущених тем (виконання завдань) відбуватиметься під час спілкування з викладачем за графіком консультацій або на заліку. Студент, який виконає відповідні завдання отримуватиме відповідні бали до рейтингу залежно від якості відповідей та виконання творчих завдань.

Студенти, які пропустили практичні заняття, можуть не допустити зниження підсумкового рейтингу, своєчасно (протягом семестру) опрацювавши відповідні теми і виконавши завдання, передбачені для пропущених занять. Не треба чекати наближення заліково-екзаменаційної сесії для відповідного спілкування з викладачем. Це слід робити як тільки студент буде готовий продемонструвати свої знання і навички з пропущених тем занять.

Теми і завдання для семінарських занять передбачені Силабусом, доступні з особистого кабінету студента в системі «Moodle».

На лекціях та семінарських заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, зумовлених темою заняття і відповідним тематичним завданням.

Студент на практичному занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням), однак висловлення позиції, читаючи з аркуша паперу знижує якість відповіді та оцінку.

Неформальна освіта

За бажанням здобувача, в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин дисципліни в асинхронному режимі, зокрема через опанування дистанційних курсів та інших форм неформального навчання. Для врахування в рейтинговій системі оцінювання балів за такі курси, вони мають змістовно відповідати певним темам силабусу, а їх проходження узгоджене з викладачем дисципліни. На підтвердження проходження неформального навчання студент має надати відповідний документ (сертифікат) із зазначенням назви курсів та їх обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського: <https://osvita.kpi.ua/node/179>.

Зокрема, рекомендується навчання на онлайн курсі «Соціологія та соціальні дослідження: що, як, навіщо?» Курс розміщено на освітній платформі Prometheus за посиланням: https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:IRF+SOC101+2015_T1/home.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code> (інша необхідна інформація стосовно академічної доброчесності)

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: опитування за темою заняття, виконання завдань

Календарний контроль: проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу.

Семестровий контроль: залік

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг студента з дисципліни складається з балів, що отримуються за:

1) відповіді, вирішення завдань та доповнення відповідей інших студентів у процесі дискусії на семінарських заняттях, активна участь на лекційному занятті;

2) виконання індивідуального завдання, контрольних робіт, написання тез на конференцію або дні науки на факультеті, участь у всеукраїнській олімпіаді з соціології або політології.

Студент отримує найвищий рейтинг, якщо бере активну участь на семінарських заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань, викладає її чітко і логічно.

Належна підготовка студента до практичного заняття займатиме в середньому 1,5-3 години.

Викладач оцінює роботу студента на кожному практичному занятті. Підсумкова кількість балів за роботу на семінарських заняттях виставляється викладачем в електронному кампусі.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання студента визначені у положенні про PCO з дисципліни (Додаток 1)..

Студент може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення студента з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

Умови допуску до семестрового контролю (заліку) – наявність не менше 40 балів за семестр.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації студентам

В рамках навчальної дисципліни «Загальна соціологія. Частина 1. Соціологія в структурі сучасного знання. Становлення та розвиток соціології» проводять лекційні і семінарські заняття відповідно. Лекції проводяться з використанням презентацій про основні терміни, поняття, теорії, з урахуванням тематики занять. В рамках курсу передбачено ознайомлення з першоджерелами та їх обговорення на семінарських заняттях.

Семінарське заняття передбачає підготовку виступів студентами за визначеними питаннями, участь в дискусії, висловлення власної думки тощо. Критеріями оцінювання виконання завдань семінарського заняття є: логічна послідовність відповіді; повнота розкриття кожного питання; аналітичність міркувань у відповіді; посилання на джерела; обґрунтованість особистих висновків.

Готуючись до семінарського заняття студент має опрацювати лекційний матеріал певної теми, ознайомитись з додатковими джерелами, статтями в періодичних виданнях. На семінарському занятті навіть добре підготовлений студент не повинен залишатись пасивним спостерігачем, активно включатись у обговорення питання. Якщо студент не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Не слід відмовлятися від відповіді на питання викладача. Навіть якщо студент не знає відповіді, доцільно спробувати відповісти, висловити свою думку, виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу розібратися в тих питаннях які розглядаються в рамках дисципліни «Загальна соціологія. Частина 1. Соціологія в структурі сучасного знання. Становлення та розвиток соціології».

Позааудиторні заняття

Можлива участь студентів у неформальному гуртку для соціологів-початківців.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус) «Загальна соціологія. Частина 1. Соціологія в структурі сучасного знання. Становлення та розвиток соціології»

Складено доцентом, кандидатом філософських наук, доцентом, Піголенко Ігор Вікторович

Ухвалено кафедрою соціології (протокол № 14 від 23.06.2025)

Погоджено Методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 4 від 24.06.2025)

Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Рейтинг студента з дисципліни «Загальна соціологія. Частина 1. Соціологія в структурі сучасного знання. Становлення та розвиток соціології. Частина 1. Соціологія в структурі сучасного знання. Становлення та розвиток соціології» складається з балів, що отримуються за: доповіді, відповіді, вирішення завдань та доповнення відповідей інших студентів у процесі дискусії на семінарських заняттях.

Розподіл навчального часу за видами занять і завдань з навчальної дисципліни згідно з робочим навчальним планом

Семестр	Навч. час		Розп. навч. год		Контрольні заходи			
	Кредити	Акад. год.	Лекції	Сем.	МКР	ДКР	Реф.	Семестр. атест
1	3	90	4	4	1	-	1	залік

Розрахунок вагових балів

РСО з навчальної дисципліни складається з суми балів за контрольні заходи протягом семестру $R_k=100$.

R_k складається з балів, які студент отримує за наступні види робіт:

- 1) відповіді на семінарських заняттях;
- 2) реферат;
- 3) МКР.

1. Розрахунок вагових балів

РСО з навчальної дисципліни складається з суми балів студента за усі виконані контрольні заходи протягом семестру (R_D).

$$R_D = r_{\text{сем.}} + r_{\text{реф.}} + r_{\text{МКР}} = 40 + 40 + 20 = 100 \text{ балів.}$$

1. Відповіді на семінарських заняттях.

Ваговий бал – 10 балів при відповіді на одне питання. Максимальна кількість балів на всіх семінарських заняттях дорівнює $r_{\text{сем.}} = 10 \text{ балів} * 2 = 20 \text{ балів}$.

При відповіді на кожне питання студент отримує:

- «відмінно», повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) якщо при відповіді студент демонструє глибоке знання матеріалу, логічно і послідовно його викладає, дає обґрунтовані висновки, вільно оперує конкретними даними, з легкістю і переконливо відповідає на поставлені питання – 5 балів;
- «добре», достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями, відповідає на більшість з поставлених питань – 4 бали;
- «задовільно», неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації) та значні помилки, на поставлені питання відповідає слабо, або не відповідає взагалі – 3 бали;
- «незадовільно», відсутня робота на семінарі – 0 балів.

2. Реферат.

Ваговий бал – 40.

Критерії оцінювання:

- «відмінно», тема розкрита повною мірою (не менше 90% потрібної інформації), робота написана самостійно, відповідає встановленим вимогам та здана вчасно – 36-40 балів;
- «добре», тема розкрита не досить повно (не менше 75% потрібної інформації), наявні незначні відхилення від встановлених вимог, здана вчасно – 30-35 балів;
- «задовільно», тема розкрита погано та/або наявні суттєві відхилення від встановлених вимог та/або робота здана із суттєвою затримкою – 24-29 балів;
- «незадовільно», робота не відповідає вимогам на 24 бали – 0 балів.

3. Модульна контрольна робота.

Ваговий бал – 40.

Критерії оцінювання:

- «відмінно», тема розкрита повною мірою (не менше 90% потрібної інформації), робота написана самостійно, відповідає встановленим вимогам та здана вчасно – 36-40 балів;
- «добре», тема розкрита не досить повно (не менше 75% потрібної інформації), наявні незначні відхилення від встановлених вимог, здана вчасно – 30-35 балів;

- «задовільно», тема розкрита погано та/або наявні суттєві відхилення від встановлених вимог та/або робота здана із суттєвою затримкою – 24-29 балів;
- «незадовільно», робота не відповідає вимогам на 24 бали – 0 балів.

Заохочувальні бали (не більше 10 балів за усі види робіт):

- за науково-дослідницьку діяльність (участь у конференціях, «Днях науки ФСП», конкурсах студентських робіт, публікації);
- участь у факультетських олімпіадах з навчальної дисципліни та всеукраїнських олімпіадах.

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни доводиться до здобувачів на заліку під час заліково-екзаменаційної сесії.

Здобувачі, які мають рейтингову оцінку 60 і більше балів, отримують відповідну до набраного рейтингу оцінку без додаткових випробувань.

Зі здобувачами, які мають рейтингову оцінку менше 60 балів, а також з тими здобувачами, хто бажає підвищити свою рейтингову оцінку, викладач проводить семестровий контроль у вигляді залікової контрольної роботи або співбесіди.

Умови допуску до семестрового контролю: семестровий рейтинг не менше 40 балів.

4. Залік.

Ваговий бал – 100.

Залік передбачає відповідь студента на два питання. Питання є різними за змістом, відповідають тематиці лекцій, семінарів, самостійної роботи, питань з самоконтролю. Кожне питання оцінюється в 50 балів.

Критерії оцінювання:

48-50 балів - студент демонструє глибоке знання змісту навчального матеріалу, здатність до системного й міждисциплінарного аналізу проблем курсу; вільно й коректно використовує наукові поняття та терміни, формулює логічні, аргументовані висновки, виявляє власну обґрунтовану позицію щодо дискусійних питань;

43-47 бали - студент демонструє дуже добрий рівень засвоєння навчального матеріалу, добре орієнтується в основних темах курсу, здатний до аналізу та узагальнення; можливі поодинокі неточності у формулюваннях або прикладах, які не впливають суттєво на загальний рівень відповіді;

38-42 бали - студент демонструє достатньо повне розуміння основних тем і питань курсу. Використовує базову наукову термінологію, однак аналіз є переважно описовим; висновки сформульовані, але не завжди достатньо аргументовані;

33-37 бали - студент демонструє загальне уявлення про навчальний матеріал, але відповіді містять помітні неточності у визначеннях, прикладах або логіці викладу; застосування наукової термінології є обмеженим, аналітична складова виражена слабо;

30-32 бали - студент демонструє фрагментарні знання окремих тем курсу, орієнтується лише в частині ключових понять; відповіді неповні, поверхові, висновки недостатньо обґрунтовані;

0-29 балів - студент не орієнтується у ключових поняттях і проблематиці курсу; відповіді нелогічні або відсутні.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

Питання до модульної контрольної роботи

1. Соціальний та теоретичний контекст виникнення соціологічної науки.
2. Визначення об'єкту та предмету соціології.
3. Міждисциплінарна матриця соціологічного знання.
4. Структура соціологічної системи знання. Рівні соціологічного знання: макро- та мікросоціологія, теорії середнього рівня.
5. Основні функції соціології як науки та їх сутність.
6. Соціальні закони та категорії соціології як науки.
7. О.Конт як засновник позитивізму в соціології. Класифікація наук. Закон трьох стадій розвитку людського інтелекту.
8. Теорія соціальної еволюції Г.Спенсера.
9. Соціальні факти Е.Дюркгейма.
10. Теорія соціальної дії М.Вебера.
11. Соціологічна концепція К.Маркса.
12. Німецька формальна соціологія (Г.Зіммель та Ф.Тьоніс)
13. Головні напрями та соціологічні школи XIX ст.
14. Географічна школа.
15. Расово-антропологічна школа.
16. Соціальний дарвінізм.
17. Організмична школа.
18. Психологічний напрям.
19. Головні напрями соціології XX ст. Класичні соціологічні теорії.
20. Теорія структурного функціоналізму.
21. Конфліктологічна парадигма.
22. Теорія символічного інтеракціонізму.
23. Теорія соціального обміну.
24. Інтегральна соціологія П.Сорокіна. Теорія Соціокультурної динаміки.
25. Витоки української протосоціології. До початку XIX ст.
26. Початки української соціології. Кінець XIX – початок XX ст.
27. Женевський гурток українських соціологів
28. Соціологічні аспекти творів українських істориків (М.Грушевський, М.Костомаров, В.Антонович, М.Драгоманов, М.Грушевський)
29. Соціологічні аспекти праць українських економістів (М.Ковалевський, М. Туган-Барановський)
30. Соціологічні аспекти праць українських правників (С.Дністрянський, Б.Кістяківський)
31. Розвиток української соціології з 20-х рр. XX ст. – до 90-х рр. XX ст. Радянський період.
32. Соціологічні дослідження українських учених в еміграції.
33. Сучасний етап розвитку соціологічної науки. З 90-х рр. XX ст.

Теми рефератів

(одне завдання за вибором студента)

1. Наукове спостереження: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
2. Соціальний експеримент: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
3. Аналіз документів: нормативні вимоги, типи документів.
4. Контент-аналіз: стан та перспективи.
5. Опитування як метод збирання соціологічної інформації: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
6. Анкетування як метод збирання соціологічної інформації: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
7. Телефонне опитування: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
8. Поштове опитування: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
9. Експертне опитування: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
10. Соціометричне опитування: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
11. Поглиблене інтерв'ю: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
12. Фокус-групове дослідження: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
13. Дослідження окремої спільноти (case study): пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
14. Тести в соціологічному дослідженні: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
15. Автобіографічне дослідження: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
16. Етнографічне дослідження: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.

Питання до заліку

1. Соціальний та теоретичний контекст виникнення соціологічної науки.
2. Визначення об'єкту та предмету соціології.
3. Міждисциплінарна матриця соціологічного знання.
4. Структура соціологічної системи знання. Рівні соціологічного знання: макро- та мікросоціологія, теорії середнього рівня.
5. Основні функції соціології як науки та їх сутність.
6. Соціальні закони та категорії соціології як науки.
7. О.Конт як засновник позитивізму в соціології. Класифікація наук. Закон трьох стадій розвитку людського інтелекту.
8. Теорія соціальної еволюції Г.Спенсера.
9. Соціальні факти Е.Дюркгейма.
10. Теорія соціальної дії М.Вебера.
11. Соціологічна концепція К.Маркса.
12. Німецька формальна соціологія (Г.Зіммель та Ф.Тьоніс)
13. Головні напрями та соціологічні школи XIX ст.
14. Географічна школа.
15. Расово-антропологічна школа.
16. Соціальний дарвінізм.
17. Організмична школа.
18. Психологічний напрямок.
19. Головні напрями соціології XX ст. Класичні соціологічні теорії.
20. Теорія структурного функціоналізму.
21. Конфліктологічна парадигма.
22. Теорія символічного інтеракціонізму.
23. Теорія соціального обміну.
24. Інтегральна соціологія П.Сорокіна. Теорія Соціокультурної динаміки.
25. Витоки української протосоціології. До початку XIX ст.
26. Початки української соціології. Кінець XIX – початок XX ст.
27. Женевський гурток українських соціологів
28. Соціологічні аспекти творів українських істориків (М.Грушевський, М.Костомаров, В.Антонович, М.Драгоманов, М.Грушевський)
29. Соціологічні аспекти праць українських економістів (М.Ковалевський, М. Туган-Барановський)
30. Соціологічні аспекти праць українських правників (С.Дністрянський, Б.Кістяківський)
31. Розвиток української соціології з 20-х рр. XX ст. – до 90-х рр. XX ст. Радянський період.
32. Соціологічні дослідження українських учених в еміграції.
33. Сучасний етап розвитку соціологічної науки. З 90-х рр. XX ст.
34. Історія розвитку та становлення соціологічних досліджень.
35. Роль та місце соціологічної інформації, поняття соціальної інформації, якість соціологічної інформації.
36. Загальна характеристика методів соціологічного дослідження: якісна та кількісна парадигми.
37. Метод як система формалізованих правил збирання первинної соціологічної інформації.
38. Поняття методу, техніки, методики та процедури соціологічного дослідження.
39. Класифікація методів збирання соціологічної інформації: якісна та кількісна парадигми.
40. Етапи проведення соціологічного дослідження.
41. Програма соціологічного дослідження: структура та функції.
42. Анкета: її характеристика та структура.
43. Класифікація питань соціологічної анкети.
44. Шкала, види шкал в соціологічному дослідженні.
45. Вибірка, види вибірок в соціологічному дослідженні.
46. Специфіка наукового спостереження. Одиниці спостереження. Спостереження включене та невключене, відкрите та інкогніто, лабораторне та польове.
47. Соціальний експеримент
48. Аналіз документів: нормативні вимоги, типи документів (письмові, аудіо- та відеодокументи, іконографічні).
49. Контент-аналіз

50. Опитування як метод збирання соціологічної інформації: пізнавальні можливості, види опитувань, особливості, переваги та недоліки методу.
51. Анкетування
52. Телефонне опитування
53. Поштове опитування
54. Експертне опитування
55. Соціометричне опитування. Сіткові методи
56. Поглиблене інтерв'ю.
57. Фокус-групи.